

Om te koop

Jan de Jong ²⁸
G. H. H. H.

SNEEK,
Bureau der illegaliteit, Wijde Noorderhorne 2, telefoon 3075

1945

Overschal op politiebureau te Sneek op 25 Feb 1945

Daar de re oversal op politiebureau op 14 Feb plaats had en daar alle K.P.ers die later N.B.S. waren, deze oversal niet heb kwanen werd verwacht dat D. Dist. F.V.T. Boland deze taak moest verrichten. Speciaal werden K.P.ers voor uitgekozen dat deze bekend in 't veld te zijn waren.

Het ging n.l. om me daarbij ders voor de zaak te bevrijden. Daar bre een wisse dood tegenover gingen. O.a. een kroonster en dokter. (Bonges van Woudend.) en 7 andere die in de geldruyftig zaten.

Dit was niet zo gem. akke lijk daan de bewaking, met 6 landwachts, o.d. en 3 polit. m. bestonden.

De bewapening der landw. was katagijn en van de o.d. een machine pistool. De cellen waren boven en beneden.

We kwamen hier fiets in snel aan en zagen dat de stad door 100 Duitsers was verrijkt, dus een geweldige bezetting.

Voor alarm hadden de Hoffen een schijn werper, of aan het politiebureau gebekt.

Men besprak dat, we het niet eens met een list moesten wagen.

Van mijn groep was ik met 2 man erheen en verder van de te andere S. Groep best 11 man.

Doek hoe was de zaak van binnen, waar stonden de bloedhonden hoe erin te komen en hoe de aftocht.

We gingen 's avonds in de H.B.S. tussen de Hoffen in. Het was in het hof van de leeuw, doch het verlogt misschien.

Het pistolen gewapend achter de ren of in de euk van de overijis met de vaker aan de trekker waren we erheen gefuist.

Al vlag was een politieagent Brower gevonden die ons de laatste gegevens zou geven van de toestand op politiebureau.

Het in karretje wel hout reden we 's morgens naar het bureau met een ontkroff. in Duits uniform gewap. met oden en behangen met ridders kruisen en 6 jonges als hond die ven verkleed

regen we erheen. Het in jonges als politie verkleed was er ook bij.

De aanval begon. Het was 6u en al samelijk licht.
Het karre L'je werd er voor gereden en de landwaacht hield
kuk door het ruitje en vloeg aan de officie wat het moest
houden die van die hij opgepakt had.
Dat behandelde de politie en zij mist.
Hier begon onze vooran eens echt en slof. te worden en overdonderde
hem Hon te zeggen dat het hout van de W'hem ukt was en dus
het sabotage was. Als de smuggers landwaacht goed gekoken had
dan had hij met elkaar vier knuppeltjes die politiekte op de
kar kunnen zien liggen.
Bij deel speen allen kwamen in de gang te staan.
De swaard Mussert vatte weer toed bij de deur.
Hij moest. Onze onderofficie moest de s. d. mijn heer hebben en ja
hoor, hij kwam van de trap afduikelen met een steek in de hand
en bij zijn gevolg nog 4 slaperige landwaachters gedurende zijn bewaard
omdat ze vaak de karabinen vergeten hadden en boven leide
staan.
Onze officie ging met de s. d. in de wachtkamer van de positie
waar nog 2 agenten waren, maar liet de deur open staan
Stonde auf merkloos het en onze officie van de de Duitse gevangen
De landwaachters die voor ons stonden werden op dit sekin meer
geslagen en maaken binnen vijf minuten uitkleete
De beren schrokken ontzettend.
De rotter fikken van ik onderhanden en sloeg hem met s'n eigen
pistool op de kop zodat hij spoedig als een zortzak in elkaar zakke.
Hog en ander kruz en schot roond aan t'hoofd en is later aa
te bekomen verwonding overleden.
Deze kogel vloeg en politie van door de arm zodat deze
moest worden verbonden.
Er was zelfs een landwaacht die deed een plas in de broek.
van bankenheid.
De cellen werden losgeraakt en de landwaachters zo goed als
het ging er in geschot met de politie en de arme s. d. van
De bevingde gevangenen werden in groepjes mitgeleid.
Telefoon socialella werden in elkaargehaft.
De arme landwaachters die soven even te bibben werden gelijk-
tijdig met de anderen onschadelijk gemaakt
De s. d. in smek fues de ondergrond doe voor dit staalje.
We vertrokken allen druppelgwijs en kwamen allen be-
houden in onze koothuisen aan.
Later kruz we en hake slag elk voor beloning.
Gus deel was bereikt.

Rapport en reconstructie omtrent den dood van

JOHANNES JOSEPH E R I C H, oud 29 jaar, overleden op Vrijdag den

26en MEI 1944 omstreeks 13.00 uur te DRACHTEN gemeente SMALLINGER LAND.

Op Vrijdag den 26en Mei 1944 tusschen 13.00 uur en 13.15, vervoegde zich aan mijn woning een lid van de "Landwacht", met het verzoek of ik onmiddellijk wilde meegaan naar het kantoor van de Inspectie der Rijksbelastingen, alwaar ambtenaren van de S.D. waren, die een man hadden doodgeschoten.

Ik begaf mij onmiddellijk derwaarts en trof in de gang van het kantoor een in burger gekleed ambtenaar van de S.D., die mededeelde, dat er op één der bovenkamers een man was doodgeschoten. Deze ambtenaar, een Duitscher, was blijkbaar geheel overstuur over het voorgevallene. Ik vroeg hem wie er was doodgeschoten en wat er was gebeurd. Hij antwoordde daarop, dat het slachtoffer vermoedelijk genaamd was ERICH en dat zijn collega hem had doodgeschoten, omdat Erich zijn collega had aangevallen.

Direct daarop kwam een tweede in burger gekleed persoon bij mij, die mededeelde, dat hij ERICH had doodgeschoten, omdat hij hem met een schaar was aangevallen. Deze tweede persoon, eveneens een Duitsch sprekend persoon, was LEEHMOFF, van de S.D. uit Groningen. Hierop begaven wij ons naar boven, alwaar ik in een kamer het lijk zag liggen van een mij onbekend manspersoon. Ik zag, dat het slachtoffer een schotwond had dwars door het hoofd, van de rechter naar de linkerslaap. Op een aldaar staande tafel lag een smalle groote puntige schaar. De Duitscher (LEEHMOFF) zei daarop, dat de man die daar dood lag, hem met die schaar had aangevallen.

Hierop zei hij, dat het lijk wel aan de familie kon worden overgegeven. Nadat ik uit de kleeding van het slachtoffer het persoonsbewijs had gevonden, hebben zij de daarop voorkomende gegevens overgenomen. Voorts vertelde LEEHMOFF, dat het in het belastingkantoor een "zwijnenboel" was. Hij had verschillende ondergrondse couranten en pamfletten gevonden, zegels die hij nimmer tevoren had gezien, (dit waren zegels steun van het N.S.F.), en voorts had hij vastgesteld, dat het belastingkantoor een centraal punt was voor verzending van levensmiddelenkaarten, brandstoffenkaarten en dergelijke en dat er juist dien morgen achttien levensmiddelenkaarten naar Makkinga zouden worden verzonden. Hierop verlieten de Duitschers het gebouw en vertrokken in een auto. Na het vertrek van de S.D. ambtenaren trachtte ik mij voor te stellen, wat er eigenlijk in het kantoorgebouw gebeurd kon zijn en mede gezden de korte mededeeling van LEEHMOFF, dat hij ERICH had doodgeschoten, omdat die hem had aangevallen, kon ik de gedachte niet van mij afzetten, dat de toedracht van de zaak anders moest zijn, dan LEEHMOFF had gezegd. Teneinde dit te kunnen vaststellen, heb ik op een onopvallende wijze een nauwkeurig onderzoek ingesteld. De volgende situatie werd door mij vastgesteld.

In de benedengang van het kantoorgebouw stonden onder strenge bewaking van de "Landwacht" zes personen en wel de ambtenaren, Kreak, Blauw, Bolig, Meijer, Tichelaar en Zwart.

In de kamer aan het einde van de benedengang stond het overige personeel, eveneens onder strenge bewaking van de "Landwacht". In het bovengedeelte van het gebouw bevond zich niemand.

In de Inspecteurskamer, beneden links in de gang bevond zich de Commandant van de "Landwacht".

Deze was nogal spraakzaam en vertelde, dat de vier hierboven eerstgenoemde personen "schuldige" waren en de anderen twee onder de "arbeidsinzet" vielen. De doodgeschoten ERICH was volgens hem de "hoofddader". Voorts vertelde hij ook, wat de S.D. alzo in het gebouw gevonden had. Bovendien vertelde hij, dat het een groote fout was geweest van de S.D. om ERICH dood te schieten, daar hij door hen als de hoofddader was aangemerkt.

Voorts zag ik, dat de lokaliteiten in het gebouw, zoowel boven als beneden grondig onderzocht waren, aangezien alles overhoop was gehaald. Voorts vernam ik, dat de S.D. dien morgen, Vrijdag 26 Mei 1944, reeds omstreeks half 10 uur, in het gebouw was gekomen. ERICH was toen ook reeds aanwezig.

Het doel van hun bezoek was blijkbaar geweest om den ambtenaar Meijer. Er was dien morgen een dame aan het kantoor gekomen, die gevraagd had of Meijer aanwezig was. Toen zij daarop een bevestigend antwoord had gekregen, had zij gezegd, dat de S.D. zou komen om Meijer te halen. Dit was dus een waarschuwing voor Meijer. Onmiddellijk echter na het vertrek van de dame, kwam de S.D. binnen. Later bleek, dat die dame bij de ambtenaren van de S.D. behoorde, want zij was met die personen in dezelfde auto dien morgen in de plaats alhier aangekomen.

Verder bleek mij, dat ERICH dien voormiddag tweemaal door de S.D. mee naar boven was genomen en dat kort na de tweede maal, dat zij boven waren het doodelijk schot is gevallen. Het personeel weet niet wat er boven is gebeurd; zij konden enkel maar vermoeden, dat daar iemand was neergeschoten. Terwijl ik mij tijdens mijn onderzoek in het gebouw bevond, werden de arrestanten door de "Landwacht" weggevoerd en zoo ik vernam, rechtstreeks overgebracht naar Groningen.

Na mijn onderzoek beneden begaf ik mij weer naar boven.

De situatie was daar als volgt.

Wanneer men in het gebouw de trap opgaat naar de eerste verdieping, bevindt zich onmiddellijk rechts van de trap op de eerste verdieping een kamertje. De vloer van dit kamertje ligt lager dan de vloer van de gang. Midden in het kamertje stond een tafel. Op de tafel lag een ledige actetasch van ERICH. Eveneens lag op die tafel de bewuste schaar. Het lijk van ERICH lag in de lengte over de vloer, met het hoofd naar de gang en op de rechterzijde. Het slachtoffer had niets in zijn handen. Het doodelijk schot was van rechts naar links dwars door het hoofd gegaan vlak boven de slaapbeenderen. Gezien de ligging van het lijk moet ERICH dus ongeveer in het midden van de kamer hebben gestaan, tusschen de gang en het raam aan de andere zijde van de kamer. LEEMHOFF is kleiner van postuur dan ERICH. In het raam bevond zich een kogelgat op gelijke hoogte als de lengte van ERICH. Hieruit kon dus de conclusie worden getrokken, dat LEEMHOFF vanuit de gang in horizontale richting op ERICH heeft geschoten. ERICH heeft op het moment van het schieten niet van aangezicht tot aangezicht tegenover LEEMHOFF gestaan, aangezien de schotwond van rechts naar links dwars door het hoofd van ERICH liep. Hieruit volgt dus dat ERICH, LEEMHOFF niet heeft aangevallen of zich tegen LEEMHOFF heeft verzet met de bedoelde schaar. Was ERICH van plan geweest om LEEMHOFF met die schaar aan te vallen, dan had hij die schaar zeer zeker vast in zijn handen gehad en was hij op LEEMHOFF toegesprongen. Had LEEMHOFF dan uit zelfverdediging geschoten, dan had hij ERICH niet zoo kunnen treffen, als nu het geval is geweest.

Aangenomen kan worden, dat de tweede S.D.ambtenaar tegenover ERICH aan de andere zijde van de tafel heeft gestaan. Mij is n.l.bekend geworden, dat er gezocht werd naar een sleutel die behoorde bij een op die kamer zich bevindende kast. Die sleutel was blijkbaar zoek. Toen heeft men geprobeerd om met de meer genoemde schaar de kast te openen, waarbij een punt van de schaar is gebroken.

Aangenomen kan worden dat ERICH, toen hij voor de tweede maal mee naar boven was genomen, weer aan een verhoor is onderworpen, waarbij LEEMHOFF op de gang is blijven staan en de andere S.D. ambtenaar in de kamer heeft gestaan, tegenover ERICH aan de andere zijde van de tafel. Dat het verhoor geen bevredigend resultaat opleverde, en dat LEEMHOFF zich daarbij te buiten is gegaan en zich zoo kwaad heeft gemaakt, dat hij à bout portant ERICH heeft neergeschoten. Dit op zichzelf is een verregaande overschrijding van zijn bevoegdheden, aangezien hij zelf (LEEMHOFF) had gezegd, dat ERICH de hoofddader was, alzoo voor de S.D.van het grootste belang ERICH levend over te brengen en gevangen te zetten. Van eenig verzet van ERICH tegenover de S.D. is m.i. geen sprake geweest en kan van een persoon als ERICH, gezien zijn karaktereigenschappen, ook niet verwacht worden.

Voorts kan ik nog vermelden, dat de bovenvermelde dame, waarvan de identiteit niet is vastgesteld geworden, zich geruimen tijd dien morgen heeft opgehouden in de wachtkamer van het tramstation alhier. Op zeker oogenblik verscheen daar op het perron een persoon genaamd F.ZANDSTRA wonende Stationsweg No.229 te DRACHTEN, die door de ramen van de wachtkamer keek. Toen hij de bewuste dame zag, heeft hij haar een teeken gegeven waarop zij naar buiten is gekomen.

Op een afgezonderd plekje bij het stationsgebouw hebben beiden een langdurig gesprek gevoerd. Voorts dat als de hiervoren omschreven "manslag", een zaak was geweest die door de Nederlandsche Politie onderzocht en afgewerkt had kunnen worden, ik tot de onmiddellijke arrestatie van LEEMHOFF zou zijn overgegaan, daar hij op zijn minst genomen, zich heeft schuldig gemaakt aan "dood door schuld".

Steller dezes is ten allen tijde bereid, deze zijne bevindingen, onder eede te bevestigen.

26 mei 1944

9 december 1997

in dit gebouw vond de overval plaats.